

Kanuni Kadhaa za Unabii

SABATO MCHANA

Somo la Juma Hili: Yer. 29:23, 24; Zab. 139:1–6; Dan. 12:4; Ufu. 22:10; 2 Tim. 3:15–17; Ebr. 4:12.

Fungu la Kukariri: “bali ajisifuye na ajisifu kwa sababu hii, ya kwamba ananifahamu mimi, na kunijua, ya kuwa mimi ni Bwana, nitendaye wema, na hukumu, na haki, katika nchi; maana mimi napendezwa na mambo hayo, asema Bwana” (Yeremia 9:24).

Kama ilivyo kwa karibia kila kitu kingine katika Maandiko, Wakristo wanatofautiana kuhusu unabii, jambo linalowasadikisha wengine kwamba unabii wa Biblia ni kupoteza wakati. Hata hivyo, ikiwa Wakristo wanapingana kwa kila jambo dogo linalohusu unabii, ni kwa namna gani unaweza kuwa halali? Cha kusikitisha, waumini wengi pia wanaanza kufikiri kwamba baadhi ya vitabu vya Biblia, kama vile Ufunuo, havieleweki. Badala ya kuvisoma, wanaviepuka, nyakati zingine kwa kutiwa moyo na mchungaji mwenye nia njema anayefikiri kwamba kusoma unabii kunasababisha matatizo zaidi kuliko kutatua.

Haikuwa hivyo daima. Kwa karne kumi na nane za kwanza za historia ya Ukristo, Wakristo wengi waliridhishwa sana na unabii wa Biblia, na kulikuwa na kiwango cha kushangaza cha makubaliano juu ya ujumbe muhimu wa unabii ulichokuwa. Hivi ndivyo Mungu alivyokusudia uwe: “Basi ndugu, nawasihi, kwa jina la Bwana wetu Yesu Kristo, kwamba nyote mnene mamoja; wala pasiwe kwenu faraka, bali mhitimu katika nia moja na shauri moja” (1 Kor. 1:10).

Juma hili, tutachunguza baadhi ya kanuni zinazotoa ufahamu thabiti na wa kutegemewa wa unabii.

*Jifunze somo la juma hili kwa maandalizi ya Sabato ya Aprili 5.

Asomaye na Afahamu

Nenda katika duka lolote la vitabu vya Kikristo na kuchagua vitabu vinavyozungumzia madá za unabii wa Biblia. Utagundua upesi kwamba kuna mkusanyiko wa maoni na tafsiri mbalimbali zenye kustaaajabisha na inaweza kukushawishi kuamini kwamba hakuna mtu anayeweza kuelewa kwa hakika kile ambacho vitabu kama vile Ufunuo vinasema. Kwa mfano, mwandishi mmoja anasema mpinga-Kristo si chochote bali ni sitiari; mwingine anasema bado anakuja wakati ujao; na mwingine kwamba alikuwa akirejelea kitu au mtu fulani katika siku za Ufalme wa Rumi ya kipagani. Kama mhubiri mmoja mzee alivyosema, “Huenda Biblia ni kama fidla ya zamani; unaweza kupiga nayo tuni yoyote upendayo.”

Hata hivyo, Biblia yenyewe haipendekezi jambo kama hilo. Badala yake, inatualika tusome, tukichukulia kwamba Mungu hasemi bure na kwamba tunaweza kujua ukweli wa kile anachosema kupitia Neno Lake.

Soma Mathayo 24:15; Ufunuo 1:3; Mathayo 11:29; na Yeria 9:23, 24. Maandiko haya yanamaanisha nini kuhusu kusudi la Mungu la kufanya aeleweke?

Vyuo vikuu vingi vinatoa kozi za “Biblia kama Fasihi,” au kitu kama hicho. Kwa muumini, inaweza kuwa jambo la kushangaza kuketi katika mihadhara mingi, na kugundua kwamba profesa anasoma Biblia kwa namna ileile ambayo mtu anaweza kusoma mitholojia (elimu ya visasili/hadithi za kubuni) ya kipagani. Wazo ni kwamba kunaweza kuwa na kiini cha “ukweli” wa kimaadili katika visa husika, lakini mtu anaweza kujenga wazo lolote atakalo kutokana na hadithi hizi. Kwa walimu hawa, wazo la kwamba kitabu hiki kilivuviwa na Mungu ni la kuchekeka.

Hivyo, mwalimu anasoma Biblia lakini haisikii sauti ya Mungu ikizungumza. Wengine hufikia hitimisho dhahiri linalopingana na ujumbe wa Biblia. Bila kujisalimisha kwa Bwana na bila moyo uliofunguliwa kujifunza kweli, wale wanaosoma Biblia inaelekea watafikia si tu kukosa ujumbe wake bali pia kuelewa vibaya tabia ya Mungu ya upendo na takatifu iliyofunuliwa katika kurasa zake. Hili linaweza kuwa rahisi kufanya kuliko wengi wanavyotambua, ndiyo maana kusoma Biblia tu, lakini bila zana sahihi na (muhimu zaidi) mtazamo sahihi, chini ya uongozi wa Roho Mtakatifu, kunaweza kuumiza.

Mtu asiyejulikana kuwa mcha Mungu alikutwa akisoma Biblia. Alipoulizwa anafanya nini, alijibu, “Ninatafuta mianya. Ninatafuta mianya.” Kwa nini huo ni mtazamo mbaya kabisa kuwa nao tunaposoma Neno la Mungu?

Mungu Anataka Kueleweka

Hakuna kinachovunja moyo kama kuhitaji kuwasiliana haraka, huenda kwenye kliniki au duka la dawa, ukiwa katika nchi ya kigeni ambako huzungumzi lugha hiyo kabisa. Unajua unachohitaji kusema, lakini huna msamiati wa kutosha ili kukisema.

Kwa Mungu, tatizo tofauti linatokea. “ ‘Kwa maana kama vile mbingu zilivyo juu sana kuliko nchi,’ ” Anasema, “kadhalika njia zangu zi juu sana kuliko njia zenu, na mawazo yangu kuliko mawazo yenu” (*Isa. 55:9*). Tatizo si kwamba Mungu hana msamiati wa kuwasiliana nasi; tatizo ni kwamba hatuna msamiati au uwezo wa kiakili wa kumwelewa kikamilifu.

Vifungu vifuatavyo vinapendekeza nini kuhusu ufahamu wa Mungu kwa kulinganisha na wetu?

Zab. 139:1-6 _____

Zab 147:5 _____

Rum. 11:33 _____

1 Yoh. 3:20 _____

Ukweli wa mambo ni kwamba hatutaelewa kikamilifu mawazo ya Mungu kwa sababu Yeye hana ukomo na anajua mambo yote. Hata hivyo, hatuwezi kuelewa kila kitu kuhusu Uumbaji; tunawezaje kumwelewa kikamilifu Mwumbaji wake? Hatuwezi.

Ingawa hatutaelewa kila kitu, tunaweza kuelewa kile kinachohitajika kwa ajili ya wokovu wetu. (*Tazama 2 Tim. 3:14, 15.*) Mitume walipofafanua injili kwa wasikilizaji wao, mara kwa mara walirejelea unabii uliotimia, ambapo tunaweza kufikia hitimisho kwamba mojawapo ya makusudi makuu ya unabii ni kueleza mpango wa wokovu. Kwa hakika, mwishoni, unabii wa Biblia lazima hatimaye, kwa njia moja au nyingine, utuongoze kwa Yesu na ahadi ya wokovu anayoitoa kwa wanadamu wote.

Hata hivyo, Bwana, ambaye katika Yeye vitu vyote viliumbwa (*tazama Kol. 1:16; Yn. 1:1-3*), anashuka duniani na kisha kujitoa Mwenyewe kama dhabihu msalabani kwa ajili ya dhambi za kila mwanadamu, hata mbaya zaidi. Hivyo ndivyo Mungu anavyotupenda sisi sote. Baada ya kufanya hayo yote kwa ajili yetu, Bwana bila shaka angetaka kila mtu, pamoja na wabaya, kujua kile anachotupatia katika Yesu. Na unabii unaweza kufanya hivyo hasa.

Ingawa, ndiyo, kuna mengi ambayo hatujui, kwa nini ni muhimu kujikita sasa katika kile tunachojua na kufuata kile tunachojua—kinyume na kuhangaikia kile tusichokijua?

Danieli — Yafunge Maneno Haya

Soma Danieli 12:4. Bwana alikuwa anamwambia nini Danieli hapa?
(Tofautisha hili na Ufu. 22:10).

Ni jambo la kawaida kusikia wahubiri wakitumia Danieli 12:4 kutabiri kuongezeka kwa maarifa ya kiteknolojia na kisayansi kabla tu ya kuja kwa Kristo. Wengi pia wanaitumia kueleza maendeleo ya usafiri wa haraka yaliyotokea katika karne moja hivi. Vitabu vyetu vingi vimechukua njia hii. Ingawa kwa hakika ni tafsiri za kimantiki, inaweza kumaanisha kitu kingine, pia.

Soma kifungu hicho tena. Maelekezo ya malaika kwa Danieli yanaanza na amri ya ‘kufunga maneno na kukitia muhuri kitabu. Jambo linalozungumziwa ni kitabu cha Danieli chenyewe. Yumkini, basi, je, maarifa hayo ambayo yangeongezeka kwa ghafula mwishoni mwa wakati yangeweza kuwa maarifa ya kitabu cha Danieli chenyewe?

Hili linafanya kitabu cha Danieli kuwa tofauti kwa kiasi fulani na Ufunuo, kwa kuwa Yohana aliambiwa asitie muhuri kitabu chake (Ufu. 22:10). Ufunuo ilikusudiwa kueleweka tangu mwanzo, kwa sababu “‘wakati huo umekaribia.’” Kinyume chake, kitabu cha Danieli kingeleweka kwa wazi zaidi wakati fulani kwa wakati wa mbeleni ambao ulikuwa haujafika.

Kwa karne nyingi, Wakristo wenye fikara nyingi wamejaribu kukifafanua kitabu cha Danieli na wengine walipiga hatua kubwa. Uelewa wa Danieli uliongezeka kwa kasi, hata hivyo, baada ya mwisho wa unabii wa miaka 1,260, uliomalizika mwaka wa 1798, wakati wafafanuzi wengi ulimwenguni kote walipoanza kufikia hitimisho kwamba kitu cha kushangaza kingetokea mnamo 1843. Hata hivyo, aliyetambulika zaidi ya wote, alikuwa William Miller, ambaye mahubiri yake yalianzisha Vuguvugu Kuu la Ujio wa Yesu la karne ya kumi na tisa na kuanzisha msururu wa matukio ambayo yangeanzisha kanisa la “masalio” na ufahamu wazi wa ujumbe wa malaika watatu.

Kuanzishwa kwa harakati (vuguvugu) yetu ya ulimwengu wote, kwa maneno mengine, ni utimilifu wa utabiri wa Danieli kwamba “maarifa yataongezeka” katika “wakati wa mwisho.”

Kinyume chake, na bila kuamua wokovu wa watu, fikiria juu ya “giza” ambalo sehemu kubwa ya ulimwengu wa Kikristo imo ndani yake. Kitu cha msingi kama Sabato ya siku ya saba, iliyoanzishwa bustanini Edeni, inapuzwa, hata kutupiliwa mbali, kwa kuunga mkono Jumapili, siku iliyotokana na upagani wa Kirumi. Au fikiria juu ya kukosa ufahamu kabisa juu ya kifo, kwa Wakristo wengi kuamini wazo la kipagani kwamba wafu mara moja wanapanda na kwenda katika hali ya maisha mengine, ambalo kwa wengine linamaanisha jehanamu iwakayo milele. Tofauti na hilo, tunapaswa kuwa wenye shukrani — na kunyenyekezwa — kwa ujuzi wa kweli.

Kujifunza Neno

Waadventista wa Sabato wanalo deni kubwa kwa William Miller kwa uelewa wao wa unabii wa Biblia. Wakati uelewaji wake wa vifungu muhimu (kama vile Danieli 8:14) haukuwa mkamilifu, hata hivyo, mbinu ya Miller ilikuwa muhimu, kwa sababu ilifungua njia kwa ajili ya kuanzishwa kwa tapo (vuguvugu) letu la masalio wa siku za mwisho.

Soma Mathayo 5:18, 2 Timotheo 3:15–17 na Luka 24:27. Aya hizi zinatufundisha nini kuhusu jinsi tunavyopaswa kuelezea unabii wa Biblia?

Kwa njia fulani, kujifunza Biblia si tofauti na kuunganisha mchezo-fumbo mkubwa. Ukiunganisha vipande viwili au vitatu pamoja, haiwezekani kutambua picha nzima. Huenda katika vipande hivyo viwili au vitatu, unaweza kuona farasi na kwa hiyo, unahitimisha kwamba unaunganisha picha ya farasi. Lakini vipande vichache zaidi vinafunua kuku na ng'ombe, kisha baada ya kukusanya mamia ya vipande, unaweza kuona hatimaye kwamba umekuwa ukishughulika na picha ya mandhari/sura ya nchi, ambayo inayojumuisha jiji, shamba na safu za milima kwa mbali.

Njia moja kuu ambayo kwayo Wakristo fulani hukosea katika kujifunza kwao Biblia ni kwamba wanayachukulia Maandiko kuwa mkusanyiko wa misemo au methali ambazo wanaweza kutumia kushughulikia hali fulani. Wengine hufungua mwongozo rahisi wa kujifunzia ulio mbele ya toleo la Biblia la Gideoni, ambapo unaweza kupata mistari yenye manufaa kuhusu mada kadhaa na kudhani kwamba inawakilisha jumla ya mafundisho ya Biblia kuhusu jambo fulani.

Cha kusikitisha, watumia mtazamo uleule katika unabii, wakiinua fungu moja nje ya muktadha wake na kulinganisha na matukio ya sasa badala ya sehemu iliyobaki ya Biblia. Hili, kwa sehemu, limesababisha mfululizo usiokoma wa vitabu vya kisasa vya unabii ambavyo vinapaswa kusasishwa kila baada ya miaka michache kwa sababu vilikosea juu ya kile vilichosema kingetokea—na lini.

Ndiyo maana ni muhimu sana si tu kuchagua baadhi ya mafungu maalum juu ya mada yoyote, lakini badala yake kujifunza kwa makini kila kitu Biblia inachosema kuhusu mada hiyo na kuzingatia muktadha ambao inasema hivyo, pia. Ni rahisi sana kuchukua kifungu nje ya muktadha na kukifanya kiseme chochote tunachotaka.

Uzoefu wako umekuwa je na wale wanaotumia vifungu fulani tu wanavyovichagua kujaribu na kujenga hoja zao juu yake, tuseme, hali ya wafu? Au hata Sabato? Ni ipi njia bora ya kujibu?

Kisitiari au Kihalisi

Mojawapo ya mambo muhimu ambayo wanafunzi wa unabii wanapaswa kushughulika nayo ni jinsi ya kuamua ikiwa lugha ya Biblia inapaswa kuchukuliwa kihalisi au kisitiari. Mtu huamua ikiwa mwandishi alikuwa anatumia lugha ya ishara, na mtu anajuaje ishara hiyo iliwakilisha nini? Njia muhimu ya kufanya hivyo ni kuona jinsi mfano huo, ishara, ilivyotumiwa katika Biblia yote, kinyume na kuangalia jinsi ishara inavyotumiwa katika nyakati za sasa. Kwa mfano, wengine wanaona ishara ya dubu katika Danieli 7 kuwa inaelezea Urusi, kwa sababu sanamu hiyo hutumiwa mara nyingi leo kama alama ya Urusi. Hii si njia nzuri au salama ya kufasiri ishara za kiunabii.

Tazama maandiko yafuatayo, ukiruhusu Biblia kujifafanua yenyewe (kufasili maneno yake yenyewe). Ni ishara gani ya kiunabii inayofanana katika maandiko hayo katika kila kisa na Biblia inasema inawakilisha nini?

Dan. 7:7, Dan. 8:3, Dan. 7:24 _____

Ufu. 1:16, Efe. 6:17, Ebr. 4:12 _____

Ufu. 12:1; Ufu. 21:2; Efe. 5:31, 32; Yer. 6:2 _____

Kwa kufuata kanuni rahisi kwamba Biblia lazima iruhusiwe kufasili maneno yake yenyewe, siri nyingi nyuma ya ishara zinazotumika katika unabii zinatoweka. Kwa mfano, tunaona kwamba pembe inaweza kuwakilisha mamlaka ya kisiasa au taifa. Upanga unaweza kufananishwa na Neno la Mungu. Na, ndiyo, mwanamke anaweza kuwakilisha kanisa. Hapa tunaweza kuona dhahiri Biblia ikijifafanua yenyewe.

Kinachobaki kujibiwa, hata hivyo, ni kwa nini Mungu amezungumza kwa mifano badala ya kusema kwa wazi? Kwa nini, kwa mfano, Petro alirejelea mji wa Rumi kwa fumbo kama Babeli, katika 1 Petro 5:13?

Kunaweza kuwa na sababu nyingi kwa nini Mungu amechagua kuwasiliana kwa njia ya mifano katika unabii. Kwa upande wa kanisa la Agano Jipya, kwa mfano, kama kitabu cha Ufunuo kingeitaja Rumi kwa wazi kama mwenye kutenda maovu mengi, mateso mabaya ambayo tayari kanisa lilikuwa linayapitia yangekuwa mabaya zaidi. Kwa sababu zozote zile, tunaweza kuamini kwamba Mungu anataka tuelewe kile ishara zinachomaanisha.

Hata kama baadhi ya ishara na unabii vinabaki kuwa siri, kwa namna gani kuzingatia kile tunachoelewa kunaweza kuimarisha imani yetu?

Jifunze Zaidi: Soma Ellen G. White, “Mwanamatengenezo wa Kimarekani,” uk. 262–283, katika *Pambano Kuu*.

“Wachungaji na waumini walitangaza kuwa unabii wa Danieli na Ufunuo ulikuwa siri zisizoweza kueleweka. Lakini Kristo aliwaelekeza wanafunzi Wake kwenye maneno ya nabii Danieli yanayohusu matukio ambayo yangetokea katika wakati wao, na alisema: ‘Asomaye na afahamu.’ (Mt. 24:15). Na dai kuwa kitabu cha Ufunuo ni siri, na kuwa hakiwezi kueleweka, linapingwa na kitabu cha Ufunuo chenyewe: ‘Ufunuo wa Yesu Kristo, aliopewa na Mungu, awaonyeshe watumwa wake mambo ambayo kwamba hayana budi kuwako upesi. . . . Heri asomaye, na wao wayasikiao maneno ya unabii huu, na kuyashika yaliyoandikwa humo, kwa maana wakati u karibu.’ *Ufunuo 1:1–3* . . .

“Katika kuzingatia ushuhuda wa Uvuvio, watu wanadirikije kufundisha kuwa kitabu cha Ufunuo ni siri ambayo mwanadamu havezi kuelewa? Kitabu cha Ufunuo ni siri ambayo imefunuliwa, ni kitabu ambacho kimefunuliwa. Mafundisho ya kitabu cha Ufunuo yanaelekeza akili kuchunguza unabii wa Danieli, na vyote viwili huwasilisha mafundisho muhimu sana ya sasa yaliyo muhimu sana, ambayo Mungu amempa mwanadamu, kuhusu matukio yanayotarajiwa kutokea wakati wa kufungwa kwa historia ya ulimwengu huu.

“Yohana alifunuliwa mandhari za kina na kulisimua katika uzoefu wa kanisa. Aliona hali, hatari, migogoro na ukombozi wa mwisho wa watu wa Mungu. Anaandika ujumbe wa mwisho utakaokomaza mavuno ya dunia, ama kama miganda ya nafaka kwa ajili ya ghala la mbinguni au mizigo ya kuni kwa ajili ya mioto ya maangamizi. Masomo ya muhimu sana yalifunuliwa kwake, hususani kwa ajili ya kanisa la siku za mwisho, kuwa wale ambao walitakiwa kuacha makosa na kuukumbatia ukweli walipaswa wafundishwe kuhusu hatari na migogoro iliyokuwa inakuja dhidi yao. Hakuna mtu hata mmoja ambaye anatakiwa kuwa gizani kuhusu kile kinachokuja duniani.”—Ellen G. White, *Pambano Kuu*, uk. 282, 283.

Maswali ya Kujadili:

1 Ni njia zipi ambazo kujifunza unabii kunaweza kuzidisha imani yako kwa kiasi kikubwa? Ni unabii upi—mwingine ulioandikwa maelfu ya miaka iliyopita kuhusu matukio ambayo yangetokea mamia au maelfu ya miaka baadaye—umesaidia kuzidisha imani yako katika Biblia na muhimu zaidi, kwa Mungu aliyeivuvia? Kwa mfano, Danieli 2 inatupaje sababu zenye nguvu na za kimantiki za kutumaini si tu kwamba Mungu yupo bali kwamba Anajua wakati ujao?

2 Ni njia zipi bora zaidi za kujilinda kutokana na majaribio mengi yanayoenea haraka na ya kubahatisha ya kutafsiri unabii, wakati mwingine hata kutoka kwa wale walio ndani ya kanisa letu wenyewe? Kwa nini ni lazima tuwe waangalifu “Kujaribu mambo yote; kulishika lililo jema” (1 Thes. 5:21)?